

Pomník Marie Terezie v Praze od Jana Kováříka a Jana Proksy

Dvacátého října 2020 byl v parku Marie Terezie na pražských Hradčanech v Praze 6 u příležitosti 280. výročí jejího převzetí vlády nad habsburskou monarchií slavnostně odhalen pomník Marie Terezie. Projekt vznikl přes sedm let.

Výtvarnou soutěž na návrh pomníku císařovny a české královny Marie Terezie vyhlásila Praha 6 v prosinci roku 2013. Dne 28. března 2014 pak proběhlo hodnocení zaslaných návrhů. Předsedou osmičlenné poroty byl prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D., tehdejší generální ředitel Národní galerie v Praze, dále v ní zasedali Ing. arch. Bohumil Beránek – místopředseda poroty, Mgr. Veronika Vymětalová, Ing. René Pekárek, PhDr. Magdalena Juříková, PhDr. Ivana Kyzourová, ředitelka Odboru památkové péče Kanceláře prezidenta republiky, MgA. Dominik Lang a Ing. arch. Ondřej Šefců. Porota hodnotila

19 soutěžních návrhů, které splnily všechny podmínky přijetí do soutěže. Porota sice finančně ohodnotila pět nejlepších návrhů, nevyhlásila však žádné z prvních tří míst a žádný z návrhů také nebyl doporučen k realizaci. Soutěžní návrhy byly představeny veřejnosti v Galerii Chodník ve Skleněném paláci na náměstí Svobody v Praze 6.

Radnice Prahy 6 se nakonec rozhodla realizovat nejlépe hodnocený návrh sochaře Jana Kováříka¹ a architekta Jana Proksy,² jejichž návrh získal v soutěži o jeden hlas více než druhý nejlépe hodnocený návrh od sochaře Martina Zet. Realizovaný návrh pomníku tak představuje světle šedou, pět a půl metrů vysokou a šest tun vážící abstrahovanou figuru vladařky bez tváře. *„Chtěli jsme vyzdvihnout čistou esenci toho, co je spojováno s velkou panovnicí: vznešená přítomnost, vysoké postavení a závažné společenské poslání. To vše v přísně tvarově redukovaném, avšak výstižném pojetí. Věřím, že jsme dosáhli nadčasového archetypu, který je schopen*

Model pomníku Marie Terezie v měřítku 1:1 v ateliéru. Foto archiv autora.

promlouvat k lidem v širších souvislostech,“ přiblížil autorský záměr Jan Kovářík.

Socha vznikala od kresebných skic k modelu 1:10. Následoval model 1:5, 1:2 a nakonec model 1:1. Ten se postupně zaformoval na zhruba 80 dílů. Samotná socha se kromě hlavy odlévala přímo na místě technikou ručního dusání. Nepočítaje nutné přípravy, samotný proces dusání zabral zhruba padesáti lidem přibližně šestnáct hodin nepřetržité práce. Odlévání sochy probíhalo postupným přikládáním prstenců formy a dusáním geopolymerní směsi do osm centimetrů široké mezery mezi formou a jádrem, které v soše zůstalo. Před rozděláním formy bylo potřeba nechat směs deset dnů zrát. Nakonec se pomocí jeřábu nasadila hlava sochy, která jako jediná byla odlita v ateliéru. Byly provedeny retuše a dokončovací práce na bezprostředním okolí sochy a vypískování nápisu na spodní části pomníku. Nakonec byla socha ošetřena ochranným povrchovým antigraffiti nátěrem. Socha je zhotovena z umělého kamene na bázi geopolymerního betonu. Na jeho vývoji (samotné směsi a po-

měrech jednotlivých frakcí v ní) spolupracoval Jan Kovářík s Ing. Pavlem Roubíčkem z ČLUZ a.s. a doc. Ing. Evou Vejmelkovou, Ph.D., z Katedry materiálového inženýrství a chemie z Fakulty stavební ČVUT v Praze. Tam se materiál v experimentálním ústavu cyklováním testoval na rozpínavost a odolnost vlivem počasí. Prodělal zhruba 250 cyklů totálního namočení, rychlého zmrazení a následného rychlého rozehrívání. Tento materiál autoři zvolili kvůli jeho pevnosti, odolnosti a houževnatosti. Také do něj nebylo nutné vkládat ocelovou výztuhu a umožnil zhotovit sochu takové velikosti o celkové váze pouze šesti tun, což představovalo výhodu z důvodu váhového omezení realizace kvůli podzemním garážím situovaným pod pomníkem. Samotná směs pak také představuje poloviční zátěž na životní prostředí oproti výrobě klasickému cementu. Celková cena realizace, kterou Praha 6 zaplatila za pomník včetně jeho podstavce umístěného pod sochou, se pohybovala kolem čtyř milionů korun.

Pomník Marie Terezie v parku Marie Terezie na pražských Hradčanech. Foto archiv autora.

Poznámky:

1 **MgA. Jan Kovářik**, sochař

* 28. 3. 1980 (Kyjov)

Studia: Střední uměleckoprůmyslová škola v Uherském Hradišti (1994–1998, obor: výtvarné zpracování keramiky), AVU Praha (1998–2002, sochařský ateliér prof. Jindřicha Zeithammla), AVU Praha (2002–2003, intermediální ateliér prof. Milana Knížáka), AVU Praha (2004–2005, sochařský ateliér prof. Jindřicha Zeithammla).

Výstavy / samostatné (výběr): 2013 Uherské Hradiště, Galerie Slovákého muzea, Na zdi a na zemi / Patrik Hábl / Jan Kovářik; 2014 Brno, Slévárna Vaňkovka, Statuofilia: obsese formou; 2016 Praha, Topičův salon, Statuofilia; 2017 Kutná Hora, GASK, XUSHI - HMOTA PRAZDNOSTY; 2018 Kroměříž, Galerie Orlovna, 3 principy; 2018 Olomouc, Galerie Caesar, D-M-UF; 2018 Říčany, Galerie Kotelna, PO_CHOUTKY; 2019 Pardubice, Art Space NOV, MAGNIFICENT MYCELIUM; 2020 Praha, GHMP - Zámek Trója, COLORBOND.

Výstavy / kolektivní (výběr): 2009 Zlín, Zlínský salon mladých; 2008 Hodonín, GVU, Mladé setkání; 2012 Praha, Mánes, Art Prague; 2018 Kutná Hora, GASK, Alej světců; 2019 Pardubice, Východočeská galerie v Pardubicích, Doba plastová; 2019 Uherské Hradiště, Galerie Slovákého muzea, NÁVRATY (V).

2 **Dipl.-Ing. Jan Proksa**, architekt

* 3. 3. 1982 (Hodonín)

Studia: Fakulta architektury ČVUT v Praze (2001–2004, obor: architektura a urbanismus), Helsinki University of Technology (2004–2005, obor: architektura a urbanismus), Technischen Universität Wien (2006–2007, obor: architektura).

Ocenění: 2017 Česká cena za architekturu – finalista, Dům v cihlové zahradě; 2019 Big SEE – Architektonický festival Ljubljana, Dům v cihlové zahradě.

Soutěže (výběr): 2008 2. cena – Cena Petra Parléře – Vinice pro Svatobořice-Mistřín (společně s Lucíí Vencelidesovou); 2012 Základní škola Riethüsli v St. Gallenu, Švýcarsko; 2015 Wien Museum Neu – Karlsplatz Vídeň (společně s Ursulou Knapplovou, Yvonne Bieringovou, Ludovicem Marxem, Christophem Köhlerem); 2015 Soutěž na řešení expozic, výstavních prostor a návštěvnického provozu v historické a nové budově Národního muzea v Praze (společně s Katrin Dielacherovou, Karlem Hausenblasem); 2019 Parkovací dům Ostrava (společně s Felixem Siegristem); 2019 Národní úřad pro kybernetickou a informační bezpečnost: Brno – Černá Pole (společně s Felixem Siegristem); 2019 Tři společenské domy pro přístavní město Hamburk (společně s Felixem Siegristem a Ludovicem Marxem); 2020 Kulturní dům Slavie v Českých Budějovicích (společně s Chaix et Morel et associés, CA Pichler GmbH).

Lukáš Malina